

სამხრეთ კავკასიის რეგიონში ბიზნესის განვითარების შესაძლებლობების შეფასება კორუფციის აღქმის ინდექსის მიხედვით

ევგენი ბარათაშვილი

ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი, სტუ-ს პროფესორი,

თამარ მაჭარაშვილი

სტუ-ს ბიზნეს ტექნოლოგიების ფაკულტეტის დოქტორანტი,

რეზიუმე

„კორუფციის აღქმის ინდექსი“ ქვეყნდება 1995 წლიდან. იგი ცნობილი ინდექსია და კარგი ინდიკატორია ქვეყნის განვითარების დონის განსაზღვრისათვის. ამ ინდექსის საშუალებით ანიჭებენ ქვეყანას ქულას და ახდენენ მის რანჟირებას სარეიტინგო პოზიციის მიხედვით. კორუფცია, ზოგადი განმარტებით, არის მინიჭებული უფლებამოსილებების საკუთარი მიზნებისთვის გამოყენება. ეს დეფინიცია ეხება როგორც საჯარო, ისე კერძო სექტორსაც. სამხრეთ კავკასიის ქვეყნების მაგალითზე აღნიშნული ინდექსის კვლევის პროცესში საინტერესო ტენდენცია გამოვლინდა. საქართველო ლიდერობს არამხოლოდ ამ რეგიონში, არამედ უსწრებს ქვეყნებს ევროკავშირის მასშტაბითაც. აღნიშნული გატარებული რეფორმების დამსახურებაა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ უშუალოდ საქართველოს პოზიციები ბოლო წლების მანძილზე უმნიშვნელოდ იცვლებოდა. აღნიშნული ქვეყანაში ანტიკორუფციული პოლიტიკის მხრივ მნიშვნელოვანი პროგრესის არარსებობის ინდიკატორია. სომხეთს უკეთესი პოზიციები აქვს, ვიდრე აზერბაიჯანს. ამასთან, ამ ორივე ქვეყნას ჯერ კიდევ აქვს გასატარებელი მთელი რიგი ინსტიტუციური რეფორმები, რათა შეძლონ ქვეყანაში კორუფციის აღმოფხვრა და შექმნან მაქსიმალურად ღია გარემო. საქართველოსაც სჭირდება მუშაობის ეფექტურად წარმართვა მიღწეულის შენარჩუნებისა და გაუმჯობესების მიზნით.

საკვანძო სიტყვები: ბიზნესის განვითარება, კორუფციის აღქმის ინდექსი, სამხრეთ კავკასია, რეფორმები.

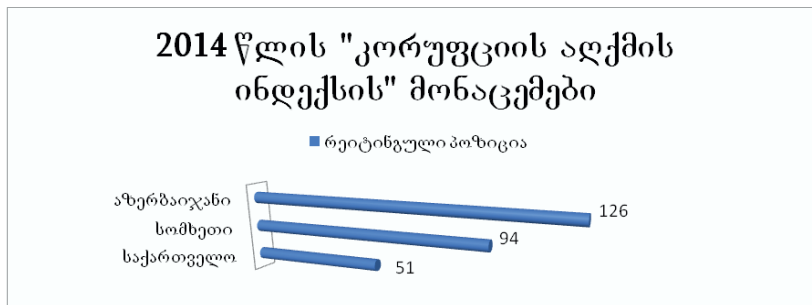
ქირითადი ტაქსტი

“კორუფციის აღქმის ინდექსი” ცნობილი და აპრობირებული ინდექსია. ამ ინდექსის საშუალებით ქვეყანას ანიჭებენ ქულას (100 ქულა ნიშნავს, რომ ქვეყანაში კორუფცია ფაქტობრივად არ არის, 0 ქულა კი გულისხმობს, რომ გარემო ძალიან კორუფციულია) და ახდენენ მის რანჟირებას სარეიტინგო პოზიციის მიხედვით. კერძოდ, საზღვრავენ საჯარო სექტორი რამდენად კორუმპირებულად აღიქმება ამა თუ იმ ქვეყანაში. აღნიშნული ინდექსი სხვადასხვა კომპლექსური კვლევების საფუძველზე მუშავდება.

ჩვენი კვლევის მიზანია სამხრეთ კავკასიის რეგიონის ქვეყნებში ბიზნესის განვითარების ხელშემწყობი პირობების შეფასება. ანალიზისათვის ავიღეთ სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში “კორუფციის აღქმის ინდექსის” ბოლო ოთხი (2014-დან 2017-ის ჩათვლით) წლის მონაცემები.

საქართველო 2014 წელს 51-ე ადგილზე იმყოფებოდა, მაშინ როცა სომხეთი იკავებდა 94-ე, ხოლო აზერბაიჯანი 126-ე პოზიციას 174 ქვეყანას შორის. საქართველოს შედეგი (52 ქულა და 51-ე ადგილი) საუკეთესოა არამარტო სამხრეთ კავკასიის რეგიონში, არამედ აღმოსავლეთ ევროპისა და ცენტრალური აზიის 19 ქვეყანას შორის.

გრაფიკ 1-ზე ჩანს 2014 წელს ამ სამი ქვეყნის რეიტინგული პოზიცია.

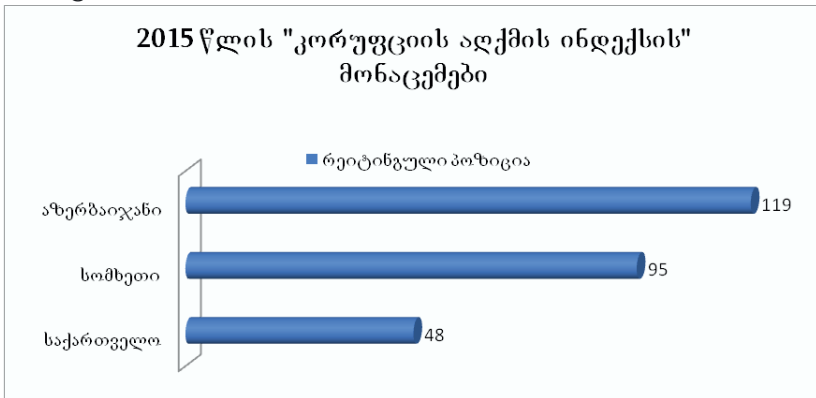

ისევე, როგორც გასულ წელს საქართველოს მაჩვენებელი 2015 წელსაც საუკეთესოა აღმოსავლეთ ევროპისა და ცენტრალური

აზიის 19 ქვეყანას შორის.

საქართველო 2015 წელს 48-ე ადგილზე იმყოფებოდა, მაშინ როცა სომხეთი იკავებდა 95-ე, ხოლო აზერბაიჯანი 119-ე პოზიციას 167 ქვეყანას შორის.

გრაფიკ 2-ზე ჩანს 2015 წელს ამ სამი ქვეყნის რეიტინგული პოზიცია.

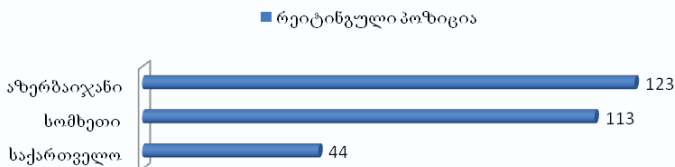

2016 წელსაც საქართველოს მაჩვენებელი საუკეთესო იყო სამხრეთ კავკასიის რეგიონში და არამართო. იგი იმყოფებოდა – 44-ე ადგილზე, სომხეთი – 113-ე, ხოლო აზერბაიჯანი – 123-ე ადგილზე 176 ქვეყანას შორის. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ უშუალოდ საქართველოს პოზიციები ბოლო წლების მანძილზე უმნიშვნელოდ იცვლებოდა, რაც ანტიკორუფციული პოლიტიკის მხრივ ქვეყანაში მნიშვნელოვანი პროგრესის არარსებობის ინდიკატორია.

გრაფიკ 3-ზე ჩანს 2016 წელს ამ სამი ქვეყნის რეიტინგული პოზიცია.

2017 წელსაც საქართველოს მაჩვენებელი საუკეთესო იყო სამხრეთ კავკასიის რეგიონში და არამართო. იგი იმყოფებოდა – 46-ე ადგილზე, სომხეთი – 107-ე, ხოლო აზერბაიჯანი – 122-ე ადგილზე 180 ქვეყანას შორის. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ბოლო წლების განმავლობაში საქართველოს პოზიციები შეუქცევადად უმჯობესდებოდა, ხოლო 2017 წელს ოდნავი გაუარესება შეინიშნა (2016 წელს 44-ე პოზიციაზე ვიყავით). მიზეზი შეიძლება რეგიონ-

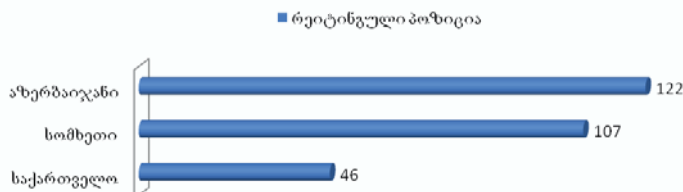
2016 წლის "კორუფციის აღქმის ინდექსის" მონაცემები

ში მიმდინარე პროცესებითაც იყოს ნაკარნახევი.

გრაფიკ 4-ზე ჩანს 2017 წელს ამ სამი ქვეყნის რეიტინგული პოზიცია.

2017 წლის "კორუფციის აღქმის ინდექსის" მონაცემები

აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ აღნიშნული ინდექსი არა მარტო განსაზღვრავს ქვეყნის რეიტინგულ პოზიციას, არამედ შესაბამისი კრიტერიუმების მიხედვით ქულებსაც ანიჭებს. პირველ პოზიციაზე ყოფნა ბუნებრივია გულისხმობს კორუფციისგან თავისუფალ გარემოს. თუმცა, თუ ამ საკითხს შევხედავთ ქულების მიხედვით, რომელიც 0-დან 100-მდე დიაპაზონში მერყეობს, უვნახავთ რომ: 0-დან 50 ქულამდე ქვეყნები ითვლებიან მეტად კორუმპირებულ ზონებად, ხოლო 50-დან 100 ქულამდე კი კორუმპირებულობის დონე უფრო და უფრო მცირდება. აღნიშნული წარმოდგენილია ცხრილ 1-ში.

ცხრილი 1: კორუმპირებულობის დონე ქულების მიხედვით

ქულები	ნაკლებად კორუმპირებული					მეტად კორუმპირებული				
	100-090	089-080	079-070	069-060	059-050	049-040	039-030	029-020	019-010	009-000

ამდენად, თუ სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში არსებულ მდგომარეობას გავანალიზებთ ქულების მიხედვით ვნახავთ, რომ საქართველოს ქულები ბოლო 4 წლის განმავლობაში მერყეობდა 52-57 ფარგლებში. აქედან დგინდება, რომ მიუხედავად 2017 წელს 2016 წელთან შედარებით პოზიციის გაუარესებისა (57 ქულიდან 56-ზე ჩამოსვლა), მთლიანობაში ქვეყანა ოთხივე წელს მაინც იმყოფებოდა ნაკლებად კორუმპირებულ ზონაში. რაც შეეხება სომხეთსა და აზერბაიჯანს, სომხეთის ქულები მერყეობდა 33-დან 37-მდე და ამ 4 წლის მანძილზე ყველაზე უკეთესი პოზიციები ჰქონდა 2014 წელს. აზერბაიჯანის შემთხვევაში ქულები მერყეობდა 29-დან 31-მდე, ხოლო ყველაზე უკეთესი რეიტინგული პოზიცია 2015 წელს ეკავა. შეიძლება ითქვას, რომ ამ ორ ქვეყანას გააჩნია პრობლემები კორუფციასთან ბრძოლის მიმართულებით, რადგან ორივე მათგანს ბოლო 4 წლის მანძილზე 49 ქულაზე მეტი არ მიუღია. შესაბამისად, ისინი, საქართველოსაგან განსხვავებით, იმყოფებიან მეტად კორუმპირებულ ზონაში.

რეკომენდაციების სახით ამ ქვეყნების მიმართ აუცილებელია ზოგიერთი მნიშვნელოვანი საკითხის გადაჭრა, მათ შორის:

- დამოუკიდებელი ანტიკორუფციული უწყების შექმნა
- ინტერესთა კონფლიქტისა და კორუფციის პრევენციისთვის გამიზნული საკანონმდებლო ნორმების პრაქტიკაში დანერგვა
- დამოუკიდებელი, გავლენიანი და თავისუფალი საჯარო სამახურის ჩამოყალიბება

- საზედამხედველო მარეგულირებელი ინსტიტუტების ფორმირება

ამდენად, „კორუფციის აღქმის ინდექსის“ მაჩვენებლების გაანალიზებამ გვიჩვენა, რომ ბიზნესის განვითარებისათვის სომხეთთან და მითუმეტეს აზერბაიჯანთან შედარებით საქართველოში უკეთესი პირობებია, ვინაიდან გარემო ნაკლებად კორუმპირებულია.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. სამთავრობო პროგრამა 2016-2020: “თავისუფლება, სწრაფი განვითარება, კეთილდღეობა”, ნოემბერი, 2016 წელი, თბილისი;
2. <https://www.transparency.org/>
3. <http://www.transparency.ge/ge/post/corruption-perception-index-cpi/korupsiis-aghkmis-indeksi-2010-khshirad-dasmuli-kitkhv ebi>
4. <http://www.transparency.ge/ge/corruption/cpi>
5. http://www.economy.ge/uploads/ek_ciprebshi/reitingebi/reitingebi_geo/CPI_2016_GEO.pdf
6. http://www.economy.ge/uploads/ek_ciprebshi/reitingebi/reitingebi_geo/CPI_2015_GEO_5.12.pdf

REFERENCES:

1. Government Action Plan 2016-2020- “Freedom, Rapid Development and Welfare”, November, 2016, Tbilisi;
2. <https://www.transparency.org/>
3. <http://www.transparency.ge/ge/post/corruption-perception-index-cpi/korupsiis-aghkmis-indeksi-2010-khshirad-dasmuli-kitkhvebi>
4. <http://www.transparency.ge/ge/corruption/cpi>
5. http://www.economy.ge/uploads/ek_ciprebshi/reitingebi/reitingebi_geo/CPI_2016_GEO.pdf
6. http://www.economy.ge/uploads/ek_ciprebshi/reitingebi/reitingebi_geo/CPI_2015_GEO_5.12.pdf

**THE ESTIMATION OF BUSINESS DEVELOPMENT
OPPORTUNITIES IN THE SOUTH CAUCASUS REGION
COUNTRIES ACCORDING TO THE CORRUPTION
PERCEPTION INDEX (CPI)**

Evgeni Baratashvili,

Doctor of Economics, Professor of GTU

Tamar Matcharashvili,

PhD student of GTU

Resume

Since 1995, annually ranking countries “by their perceived levels of corruptions”, are determined by expert assessments and opinion surveys. According to this index most of the countries in the world are ranked. The CPI currently ranks countries on the scale from 100 (very clean) to 0 (very corrupt). We have recognized a very interesting tendency while analyzing this index in the South Caucasus Region. According To CPI Georgia is a leader, not only in the region, but it also has better results, than several EU countries. This is a result of the reforms that have been conducted, but also should be mentioned, that rank of Georgia wasn’t significantly changed during last years, what is a indicator that we don’t have optimal effective anticorruption policy. Armenia has a better ranking position, than Azerbaijan. There is no doubt, that both countries still should conduct institutional reforms to eliminate the corruption and make corruption free zone. Georgia should go on working hard to maintain its position and also make progress in the ranking.

Key Words: Business development, Corruption Perception Index(CPI), the South Caucasus, Reforms.